

Inger Uldall Juhl/Lone Vesterdal

Det skrøbelige menneskeliv

Perspektiver fra lægen og præsten

Forlaget *Eksistensen* (Danmark) 2020

350 sider

Det er lett å overse verdifulle bøker, også dem som har stor sjelesørgerisk betydning. En av disse utgivelsene som jeg personlig var treg til å oppdage, er skrevet i tett samarbeid mellom en erfaren allmennlege (Uldall Juel) og en sjelesørger (Vesterdal) – begge med høy faglig kompetanse. De har også sammen skrevet bidrag til antologien *Omsorg og behandling med relationen i centrum*, redigert av Elisabeth Assing Hvidt m.fl. (Munksgaard 2021).

Den boken jeg her anmelder, er ikke et vitenskapelig bidrag i streng forstand, men den kan utvilsomt inspirere til en rekke samarbeidsprosjekter lege-sjelesørger. Disse kan så utfoldes – teoretisk og praktisk – på svært forskjellig nivå og på ulike arbeidsfelt.

Boken er utformet særdeles vakkert, og har også et betydelig innslag av kommentert skjønnlitteratur og annen kunst. Den tar altså sjelesorgens og legekunstens kreative sider på alvor. Sjelesorgens særegne bidrag til et perspektivrikt møte med pasienter, en relasjon som den naturvitenskapelige medisinen har hatt lett for å overse, løftes frem på en overbevisende måte. Den moderne skolemedisins interessefelt utvides gjennom dette, og sjelesorgens hyppige forsøk på å oppnå relevans ved å dempe sitt teologiske fundament blir samtidig avslørt som et villspor. Blant annet et historisk appendiks gjør det tydelig at både legen og sjelesørgeren trenger å fornye en naturlig relasjon som i dag er i ferd med å gå tapt. Sjelesorgens brede tilgjengelighet og legenes høye prestisje trenger å bli langt bedre utnyttet i et samarbeid som øker bevisstheten på begge hold.

Den ledende skandinaviske institusjonen for et grundig arbeid med relasjonen helse – religion i vid forstand, er det syddanske universitetet i Odense. En meget verdifull inspirator i denne sammenheng er professor Niels Christian Hvidt, tilknyttet forskningsenheten for allmenn praksis i helsetjenesten. I sin varme anbefaling av den foreliggende boken, fremhever han blant annet den overveldende internasjonale forskningen som viser at sykehusprestens rolle i det tverrfaglige teamet vurderes meget positivt av både pasienter og de helseprofesjonelle faggruppene. For tiden leder Hvidt bl.a. et dansk ph.d. prosjekt som undersøker danske pasienters erfaringer med sykehuspresten som samtalepartner og klinikernes syn på prestens funksjon. Samtidig etterlyser han en dokumentert vurdering av samarbeidet lokalt mellom prest/sjelesørger og praktiserende leger, det som er hovedanligendet i den foreliggende utgivelsen.

På alle disse nevnte områdene mangler det i Norge mye relevant refleksjon og forskning. Særlig gjelder det et faglig samarbeid som ikke kun fordyper seg i møtet mellom sjelesorg og psykiatri/psykologi i et institusjonelt miljø (jf til dette Modum Bads viktige innsats og den relativt ferske oppblomstringen av norsk religionspsykologi). Boken til Uldall Juel og Vesterdal åpner her for et samarbeid som i høy grad burde interessere både leger og prester, og som særlig er konsentrert om helseutfordringenes åndelige og eksistensielle side. På dette feltet trekker boken inn mange internasjonale impulser. Samtidig skaper den danske kulturelle og filosofiske tradisjon et særlig godt jordsmonn for slike overveielser (jf bl.a. Kierkegaard). De to forfatterne utnytter på bredt grunnlag sin viten og praksiserfaring til å fylle igjen mange hull både medisinsk og sjelesørgerisk. Det skjer også ved hjelp av konkrete pasienthistorier og oversiktlige plansjer, som bryter opp den i hovedsak essayistiske stilen.

De seks områdene som får særlig oppmerksomhet (s.13-302) er «Sykdom og maktesløshet», «Stress og selvforståelse», «Angst og frykt», «Aldring og tap», «Død og sorg», «Skyld og tilgivelse». På så å si hver side dukker det opp velformulerte innspill og refleksjoner, som faglig sett også står

trygt. Det ville undre meg stort om ikke enhver «open-minded» sjelesørger og lege vil sitte igjen med en rekke skriftlige notater og atskillig føde for hjerne og hjerte, altså med noe svært verdifullt som både beriker egen praksis og samarbeidet. Samtidig ligger det i boktittelen *Det skrøbelige menneskeliv* et dypt ønske om å speile det ufullkomne liv med dets revner og sprekker så leseren kan føle seg gjenkjent og dermed ikke alene. De ressurser som er å finne nettopp i skrøpeligheten, løftes stadig frem. Den kan medføre at vi blir mer undrende, beskjedne, nærværende, omsorgsfulle, ansvarlige, oppmerksomme og kreative. Slik lyder den grunnleggende påstanden, som er en god «medisin» mot all faglig arroganse.

Det gjelder blant annet å unngå forestillingen om at en paradistilstand er oppnåelig i denne verden, noe maktfullkomne sjelesørgere og leger stadig trenger en påminnelse om. Jeg tar derfor med et avsnitt som setter følgende ramme omkring hele bokprosjektet (s.14): «Den medisinske videnskap er opfundet, fordi vi har haft et syndefald. I Paradis er der ikke brug for læger, for der er ingen sygdom. Der er heller ikke brug for præster, for Guds kærlighed er åbenlys og behøver ikke at blive forkyndt. Den teologiske sjælesorg er opfundet, fordi vi har brug for hjælp til at håbe og tro på Guds trofaste kærlighed, midt i lidelsen. Læger og præster findes derfor begge, fordi vi lever efter syndefaldet. Den gode nyhed er, at der også er kræfter, der bygger op og skaber godt, og de kræfter er sterkere, også selv om vi ikke altid kan se det.»

Det er denne profilen som preger hele boken, og det er virkelig fortjenstfullt at den er skrevet med et realistisk ønske om å fremme og styrke samarbeidet mellom medisinsk og teologisk faglighet. Det gjelder også helt konkret på et område som er havnet i bakevjen, nemlig et levende samarbeid mellom praktiserende (fast)leger og sjelesørgere. Uten å miste dette viktige samarbeidsfokuset, vil jeg samtidig understreke at boken generelt gir sjelesorgen et godt fundament i møte med mange typer utfordringer, samtidig som den hjelper medisinen med en nødvendig perspektivutvidelse.

Tor Johan S. Grevbo